

Jungfru Marie kyrkogångsdag eller Kyndelsmässodagen

(Kyndelsmässa = ljusmässa. Ordet kyndel, som betyder ljus, hör ihop med en gammal tradition att fira ljusfest den här dagen.)

Predikan på distans 2022-02-06.

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige.

I Guds, Faderns + och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bön. Käre himmelske Fader! Vi ber att du genom ditt ord och din Ande ville undervisa oss om lag och evangelium. Styrk vår svaga tro och led oss alltid i din sanning. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Predikotext: Joh. 1:16-18. (2:a årg.)

16 Av Jesu Kristi fullhet har vi alla fått, nåd och åter nåd. 17 Lagen gavs genom Mose, nåden och sanningen kom genom Jesus Kristus. 18 Ingen har någonsin sett Gud. Den Enfödde, som själv är Gud och i Faderns famn, han har gjort honom känd.

Denna högtidsdag firas till minne av, att jungfru Maria då bar fram Jesus i templet. Enligt Guds lag skulle alla förstfödda pojkar bäras fram i templet som helgade åt Herren, och då skulle också några duvor offras.

Offren var i Gamla Testamentet en förebild för Jesu Kristi stora offer på Golgata. När ett offer frambars, var det en påminnelse om att inga synder kan bli förlåtna utan offer. Predikan idag skall därför handla om vad Jesu Kristi offer på korset betyder och om vad lag och evangelium är.

I dagens episteltext från profeten Malaki visas först hur Gud utför reningen för alla våra synder. Det står:

Och Herren som ni söker ska plötsligt komma till sitt tempel ... Men vem kan uthärda den dag då han kommer, och vem kan bestå när han visar sig? Han är som guldsmedens eld och som tvättarnas såpa (Mal. 1:1f).

Profeten talar här om folkets svåra synd. När Herren kommer är det först för att straffa våra synder. Det sker genom Guds lag. Herren ser varje människas synd och dömer fullkomligt rättvist. Denna dom är som guldsmedens eld som uppenbarar alla våra missgärningar. Liksom elden måste bränna bort allt slagg måste Guds lag förbränna alla våra synder. Ve oss då om vi inte har något skydd mot denna förtärande eld. I Hebréerbrevet står det:

Guds ord är levande och verksamt. Det är skarpare än något tveeggat svärd och genomtränger tills det skiljer själ och ande, led och mäg, och det dömer över hjärtats uppsåt och tankar. Inget skapat är dolt för honom, utan allt ligger naket och blottat för hans ögon. Och inför honom måste vi stå till svars (Hebr. 4:12f).

Gud låter lagen predikas genom profeterna i GT men också genom apostlarna i NT och deras efterföljare, kyrkans präster och biskopar. Dessa skall först förkunna lagens dom över varje människas synd. Den människa som då slår ifrån sig lagens dom och menar att synden inte är så farlig är verkligen illa ute. Om den människan gäller ordet:

Den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan Guds vrede blir kvar över honom (Joh. 3:36).

Men profeten Malaki visar sedan att Guds eld inte kommit för att förgöra utan för att ge försoning. Det står vidare:

Han ska sätta sig likt den som smälter och renar silver. Han ska rena Levi söner, luttra dem som guld och silver så att de kan bära fram offergåvor åt Herren i rättfärdighet (Mal. 3:3).

Levi söner var prästerna och leviterna som i helighet skulle frambära offergåvor åt Gud. De är en förebild för hur Gud renar alla kristna i nya förbundet och låter dem träda fram inför Gud som ett heligt prästerskap. Om detta säger aposteln Petrus:

Och låt er själva som levande stenar byggas upp till ett andligt hus, ett heligt prästerskap som ska bära fram andliga offer som Gud tar emot med glädje genom Jesus Kristus. ... Men ni är ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk för att förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus (1 Petr. 2:5, 9).

Bibeln skiljer mellan två slags offer. Det första är syndoffret som bärs fram inför Gud som en försoning för alla våra synder. Detta offrades i GT som en förebild för det stora syndoffret, som är Jesus Kristi död för hela världens synd. Detta offer ensamt kan rena oss från synden och ge oss syndernas förlåtelse.

Det andra offret är tackoffret. När vi genom tron på Kristus blivit renade från synden får vi så bära fram våra kroppar som ett tackoffer till Gud. Det är detta offer Petrus här talar om. Varje kristen är präst i det allmänna prästadömet. Genom vår bekännelse och genom goda gärningar låter Gud de kristna bära fram offer som är välbehagliga inför Gud.

När nu Jesus bars fram i templet i enlighet med GT:s lag var det Guds enfödde Son som bars fram. Han är både Marias son och Guds Son i en och samma person. Som människa gick han in under lagen och uppfyllde den i vårt ställe. Som Gudamänniskan hade han inte behövt göra detta eftersom han själv är lagens Herre. Men han gjorde det för vår skull. Så är frambärandet av Jesus i templet en del av hans ställföreträdande laguppfyllelse. Paulus skriver om denna:

Men när tiden var inne sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att friköpa dem som stod under lagen så att vi skulle få söners rätt. Och eftersom ni är söner har Gud sänt i våra hjärtan sin Sons Ande, som ropar: ”Abba! Far!” (Gal. 4:4ff).

Så är offret på kyndelmässodagen av två turturduvor och två unga duvor det offer som på ett förebildande och ställföreträdande sätt bärs fram. Det är en del av lagens offer som visar att ingen förlåtelse kan komma utan offer. Jesus själv hade inte behövt något sådant offer, ty han är utan synd. Men för vår skull blev han människa. Hela hans laguppfyllelse sker i vårt ställe, och hela hans lidande sker i vårt ställe. Det är om detta profeten Jesaja skriver:

Han blev genomborrad för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade (Jes. 53:5).

När den gamle Simeon fick uppenbarelsen av Gud att han inte skulle dö förrän han fått se Herrens smorde, Messias, väntade han tålmodigt dag för dag i templet. Så kom kyndelmässodagen, frambärandet av det lilla Jesusbarnet i templet. De fromma föräldrarna Josef och Maria gjorde precis det som lagen krävde. De var fattiga och hade bara råd med det minsta offret som behövdes. Då kom den Helige Ande till Simeon och sade till honom att skynda sig iväg till templet. Han gjorde så och så fick vi denna underbara lovsång, Simeons lovsång, som lyder:

Herre, nu låter du din tjänare gå hem i frid, så som du har lovat, för mina ögon har sett din frälsning som du har berett inför alla folk: ett ljus med uppenbarelse för hedningarna och härlighet för ditt folk Israel (Luk. 2:29-32).

Betoningen ligger här på ”mina ögon har sett din frälsning”. Simeon väntade på Messias, den utlovade Frälsaren. Han kommer med frälsning för alla folk. Vilket under! Redan Adam och

Eva hade fått löftet efter syndafallet. Gud hade då sagt till den gamle ormen, djävulen, följande ord:

Jag ska sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes avkomma. Han ska krossa ditt huvud och du ska hugga honom i hälen (1 Mos. 3:15).

Kvinnans avkomma (säd) är i grundtexten maskulinum. Det syftar på en manlig person som skall komma och krossa Satans makt medan mannen själv blir dödligt sårad av ormen, d.v.s. djävulen. Detta är inget annat än evangelium om Frälsaren Kristus, som en dag skall komma och krossa djävulens makt därigenom att han själv lider döden för hela människosläktets synd. Man har kallat denna vers för ur-evangeliet, proto-evangeliet. Det var den allra första gången Gud predikade evangelium för de i synd fallna människorna.

Sedan upprepades detta löfte om och i om igen i olika ordalag, men med samma innehåll. Det förkunnades för Abraham, Isak och Jakob, för Mose och alla profeterna, för David och alla kungarna och prästerna, ja för hela Israels folk, om och om igen. Så upphöjde t.ex. Mose ormen i öknen så att var och en som såg upp på ormen blev botade från de giftiga ormarna, vilka Gud hade sänt som ett straff för folkets synd. Det var en tydlig förebild för Kristus. Om detta säger Jesus själv:

Så som Mose upphöjde ormen i öknen måste Människosonen bli upphöjd, för att var och en som tror på honom ska ha evigt liv (Joh. 3:14f).

Nu var väntans tider äntligen över. Nu hade frälsningen uppenbarats för alla folk. Simeon var en av de allra första som fick veta detta. Han lovar och prisar Gud för denna stora nåd. Sedan förkunnar Johannes döparen detsamma och pekar på Jesus och säger:

Se Guds lamm, som borttager världens synder! (Joh. 1:29).

Och efter Jesu död och uppståndelse predikar Petrus med följande ord:

Därför kan hela Israels folk veta säkert att denne Jesus som ni korsfäste, honom har Gud gjort till både Herre och Messias (Apg 2:36).

Petrus höll här en lång predikan där han utifrån Gamla Testamentets heliga texter visade att den uppståndne Jesus verkligen är den utlovade Messias. Det är endast denna predikan av evangelium som kan hjälpa en människa ut ur synden till förlåtelse och evigt liv. Om Petrus åhörare står det:

När de hörde detta högg det till i hjärtat på dem, och de frågade Petrus och de andra apostlarna: ”Bröder, vad ska vi göra?” Petrus svarade dem: ”Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn, så att era synder blir förlättna. Då får ni den helige Ande som gåva. Löftet gäller er och era barn och alla dem som är långt borta, alla som Herren vår Gud kallar” (Apg 2:37ff).

Innehållet i evangelium sammanfattas i vår korta predikotext med orden:

Av Jesu Kristi fullhet har vi alla fått, nåd och åter nåd (v. 16).

Här framhålls tre viktiga saker:

För det första är det fråga om Jesu Kristi fullhet. Det betyder att ingenting fattas i hans verk. Han har *fullkomligt* försonat oss och alla våra synder. Eftersom han är både Gud och människa är försoningsverket helt och fullkomligt, utan alla brister. *Luther* säger, att om Jesus inte hade varit helt och fullt Gud, skulle han aldrig ha kunnat väga upp alla våra synder. Det är som en balansvåg där våra synder ligger i ena vågskålen. Om Jesus bara hade varit en vanlig människa, en stor profet, men inte sann Gud av evighet, hade synderna vägt mycket mera än människan Jesus, hur helig och syndfri han än hade varit. Men nu är han sann Gud och människa i en person, och därför vägs våra synder upp mer än väl av honom.

För det andra gäller detta inte bara somliga människor utan *oss alla*. Vi har *alla* fått av Jesu Kristi fullhet. Det kan inte betyda något annat än att Jesu försoningsverk som är

fullkomligt också gäller varenda människa i historien utan undantag. Luther säger: Om du undrar om dina synder är förlåtna skall du ta din hand och känna efter innanför skjortan om du har kött och blod. Har du det så är du en människa, och då är du också återlöst genom Jesu Kristi försoningsverk. Han har ensam utfört sitt verk utanför oss men för vår skull. Alltså finns vissheten om syndarnas förlåtelse i Honom, utanför oss. Den får vi endast genom att betrakta vad Jesus Kristus har gjort för oss när *hand dog för våra synders skull och uppstod för vår rättfärdiggörelses skull* (Rom. 4:25).

För det tredje är det *nåd* vi har fått. Nåd betyder en fri gåva som vi inte har förtjänat. Rättfärdiggörelsen kommer inte genom lagen. Den kommer inte genom våra gärningar, hur mycket vi än bemödar oss om att leva ett fullkomligt liv. Det är omöjligt. Synden är så svår och har drabbat hela vårt väsen genom arvsynden och alla onda gärningar som följer av den. Därför måste det vara endast genom Guds nåd vi blir frälsta. Och vår text säger att det är ”*nåd och åter nåd*” eller ”*nåd utöver nåd*”. Med detta bibliska uttryck menas en översvallande oändligt stor nåd. Nåd betyder i grunden Guds innerliga kärlek till oss. Den kärleken är så stor att vi inte kan fatta det. Den kärleken gjorde att Gud lät sin egen Son offras i vårt ställe.

Så ligger hela Guds underbara evangelium om Jesus Kristus och hela hans verk för oss i denna enda mening i predikotexten:

Av Jesu Kristi fullhet har vi alla fått, nåd och åter nåd (v. 16).

Den reformerta kyrkan begränsar tyvärr detta och lär att nåden endast gäller de utkorade, de som blir slutgiltigt frälsta. För den som enligt Calvin inte var utkorad var Guds nåd aldrig allvarligt menad. Men detta är en falsk och förskräcklig lära. Den är lika allvarlig som påvedömetts förnekande av rättfärdiggörelsen genom tron. Endast den lutherska kyrkan lär rent och klart vad Bibeln lär. Guds nåd är allvarligt menad och den gäller alla människor utan undantag. Men, frågar sig då någon, blir då alla människor frälsta? Är det då så som den moderna, bibelkritiska teologin säger, att alla till sist ändå kommer till himlen?

Nej, Bibeln lär också att människan i otro kan stå emot Guds nåd. Den som lever kvar i otro går förlorad. Vi hörde förra söndagen om dem som tyckte att Jesu predikan var ett alltför hårt tal och som därför gick bort från Jesus. Gud tvingar ingen att tro. Han kommer med lag och evangelium för att vi först skall inse vår synd och sedan i tro ta emot frälsningen. Evangelium är därför en kärleksfull inbjudan till syndare att ta emot frälsningen. Därför säger vår text:

Lagen gavs genom Mose, nåden och sanningen kom genom Jesus Kristus (v. 17).

Här ställs lagen och nåden mot varandra. Det är därför inte fel att som i vår äldre översättning skriva:

*Ty genom Moses blev lagen given, **men** nåden och sanningen har hava kommit genom Jesus Kristus.*

Även om både lag och evangelium är givna av Gud och i lika mån Guds ord, har Gud ändå ställt dem mot varandra. Förståelsen av detta hör till det viktigaste som Luther upptäckte i Guds ord tillsammans med läran om rättfärdiggörelsen. I den katolska kyrkan hade man förvandlat evangelium till en lag och lärt att Jesus främst var den stränge domaren och att vi därför själva och med hjälp av helgonen måste samverka med Gud till vår frälsning. Men hur Luther än försökte märkte han att hans synd blev värre och värre och att han var räddningslöst förlorad. Mose lag dömde honom till evigt fördärv och inga goda gärningar eller helgon kunde ändra på detta. Men då läste Luther Romarbrevet och förstod plötsligt vad som menades med orden:

I evangeliet uppenbaras rättfärdighet från Gud, av tro till tro, som det står skrivet: Den rättfärdige ska leva av tro (Rom. 1:17).

Luther hade tidigare lärt sig att Guds rättfärdighet här var den straffande Gudens rättfärdighet och att tron bestod i att vi genom goda gärningar måste göra allt för att undkomma vreden. Det var en tröstlös lära. Man talade visserligen om nåd och tro, men i grunden uppfattades inte tron som annat än att människan accepterade kyrkans lära och den historiska beskrivningen av Jesu liv. Nåden sågs som en ingjuten nåd, som människan själv måste ta vara på och föröka, steg för steg, genom hela livet för att så till sist, om möjligt, lyckas komma in i himmelen. En sista rening måste dessutom ske genom skärselden.

Men så förstod Luther genom Guds nåd, att Guds rättfärdighet i Rom. 1:17 var Guds gåva som ges gratis och för intet genom tron på Kristus. Det är inte fråga om den rättfärdighet och de goda gärningar vi skall göra, utan om den rättfärdighet och den laguppfyllelse Kristus själv har gjort för oss. Innerligt glad efter denna s.k. ”tornupplevelse” började Luther läsa igenom hela Bibeln och se efter om denna nya lära verkligen stämde. Han skriver att han plötsligt befann sig själv såsom i himmelen. Allting talade nu till honom om evangelium som Guds nåd och gåva, utan alla våra egna gärningar! Tidigare såg Luther bara ”lagen genom Moses”, men nu såg han ”nåden och sanningen genom Jesus Kristus”.

När vi så fortsätter i vår predikotext hos Johannes att läsa om denna nåd och sanning säger han till sist:

Ingen har någonsin sett Gud. Den Enfödde, som själv är Gud och i Faderns famn, han har gjort honom känd (v. 18).

Det innebär att evangelium är en hemlighet, en fördold lära för vårt förnuft. Så länge vi bara håller oss till lagen och dess lära ser och förstår vi inte nåden. Därför måste både lag och evangelium predikas. När lagen har avslöjat vår synd och vi förtvivlar om oss själva måste vi så vända oss till evangelium. Ingen kan genom lagen se och förstå Gud. Hans nåd är oss då helt fördold. Men när vi hör och läser om Jesus Kristus och vad han har gjort, då uppenbaras Guds nåd och förlåtelse. Jesus Kristus, Guds enfödde Son är i Faderns famn, i hans sköte. Han är ett med Fadern och den Helige Ande. Men när han i tiden låtit sig födas som människa är han också ett med oss. Han har uppfyllt lagen och lidit straffet som en verklig människa så att han helt och fullt har gått in i vårt ställe. När detta predikas rent och klart för en syndare kan tron tändas i hjärtat. När vi hör att Guds förlåtelse skänks oss som en fri gåva i Jesus Kristus får vi genom Guds nåd fly bort från lagen och istället hålla oss till nåden allena. Så skänker Gud genom det sanna evangeliet syndernas förlåtelse och evigt liv.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. *Amen.*